

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. U0-19130612_115)

Originalt emne

Arbejderforhold

Arbejderforhold/Arbejderforhold i Almindelighed

Belysningsvæsen

Belysningsvæsen/Gasværk

Ure

Uddrag fra byrådsmødet den 12. juni 1913 - side 8

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. U0-19130612_115)

Forespørgsel fra Udvalget for Belysningsvæsenet angaaende Trækning af Belysningsvæsenets Kontrolur.

Møller udtalte, at Forespørgselen angik en Sag, som Udvalget egentlig kunde have ordnet selv, men som det dog havde fundet det rigtigt at henvende sig til Byraadet om. I 1903 anskaffede Belysningsvæsenet et Kontrolur, for at der kunde føres Kontrol med, at Arbejdere og Funktionærer mødte rettidig paa Arbejdspladsen. Meningen var, at alle Belysningsvæsenets Folk skulde trække Uret, og dette var ogsaa blevet overholdt, indtil nogle enkelte, før Taleren kom i Udvalget, undlod at trække Uret. Det sagdes, at den daværende Direktør, Gunst, havde 'givet disse enkelte Tilladelse til at lade være at trække, men noget skriftligt Bevis herfor fandtes ikke. Efterhaanden var der saa blevet nogen Slaphed med Hensyn til Trækning af Kontroluret, og dette havde foranlediget Belysningsvæsenets Ledelse til at stille Forslag om, at alle, baade de maanedslønnede og de timelønnede, skulde trække Uret. Udvalget fandt Ledelsens Forslag rigtigt og meddelte

dem, der undlod at trække Uret, at de fremtidig maatte gøre dette, Fra de paagældende modtog Udvalget saa en Skrivelse, hvori de meddelte at de ikke vilde opfylde det stillede Krav, og at der ved dette vistes dem en Mistillid. Der meddeltes saa de paagældende, at Udvalget vedblivende var enigt i, at Paabudet maatte overholdes, men Udvalget fik atter en Skrivelse, hvori udtaltes, at man stadig ikke ønskede at trække Uret, men ønskede Sagen henvist til Voldgift. Hvad der skulde forstaas hermed, kunde Taleren ikke rigtig indse, idet han vilde finde det meget uheldigt for Institutionens Drift, om ethvert Paabud saaledes skulde henvises til Voldgift. For at faa Sagen ordnet paa mindelig Maade anmodede Udvalget om en Forhandling med de vedkommende, og der mødte saa 2 Repræsentanter for de maanedslønnede Folk, der ikke vilde trække Kontroluret. Ved Forhandlingen forklarede Udvalget disse Repræsentanter, at der ved det givne Paabud aldeles ikke vistes dem nogen Mistillid, men at det kun var Ret og rimeligt, at de maatte trække Uret ligesaavel som de timelønnede, og at man, naar de ikke vilde trække Uret, kun kunde opfatte det saaledes, at de ikke ønskede at møde paa Pladsen til den bestemte Tid. Saa vidt Taleren vidste, var det kun Maskinassistenterne af 2 Kl. og Formanden i Retorthuset, der ikke vilde trække. Da Forhandlingen intet førte til, ønskede Udvalget nu Byraadets Bemyndigelse til at foretage de Skridt, der var nødvendige for at faa Paabudet opfyldt. Udvalgets Forlangende var kun, hvad der var rimeligt og desuden i Overensstemmelse med Lønregulativet. Da Udvalget selv havde ansat de fleste af de paagældende Folk og altsaa ogsaa kunde afskedige dem, kunde Udvalget naturligvis selv have ordnet Sagen, men det var kommet til Byraadet, fordi det antog, at det hele nok vilde jævne sig, hvis Byraadet sluttede sig til Udvalgets Standpunkt.

Simonsen forekom det, at det var nogle underlige Smaasager, der kom fra Belysningsudvalget under den ny Æra og efter dets ny Sammensætning. Den foreliggende Sag syntes ret ubetydelig og indeholdt, hvis man da havde Sans for Realiteter, ikke ret meget. I Virkeligheden drejede det sig vel ogsaa mest om et Magt- eller Formalitetsspørgsmaal. Taleren var ikke tilstrækkelig sagkyndig til at kunne sætte sig ind i, hvad den Trækning af Kontroluret skulde betyde, eller om Uret virkelig var i Stand til at øve nogen virkelig Kontrol med, at Manden var, hvor han skulde være, men han syntes, at som Sagen forelaa, var det et mærkeligt Sted at rejse Spørgsmaalet og en mærkelig Begrundelse, der var blevet givet, for i Virkeligheden havde man intet faaet at vide om den egentlige Aarsag til Paabudet. De Folk, der var Tale om, var maanedslønnede Folk, som alle var beskæftigede ved kontinuerlig Drift, og om denne var der en Lovbestemmelse,

hvorefter en Kedel eller Maskine ikke maatte forlades, naar den var i Drift, men at Tilsynet skulde blive, til Afløsningen kom. Egentlig kunde man altsaa ganske rolig overlade Sagen til de paagældende Folk selv, kunde de ikke selv ordne den, kunde de klage til Udvalget. Der forelaa imidlertid intet om, at saadan Klage var ført. Det syntes i det hele taget et mærkeligt Spørgsmaal at besvære Byraadet med, men det stod dog klart for Taleren, at skulde de Folk, der arbejdede i kontinuerlig Drift, trække Kontroluret, var der lige saa god Grund om ikke større til, at Kontorpersonalet ogsaa skulde trække. Der burde intet Skel gøres, saa Udvalget maatte for at være konsekvent for at alle paa Belysningsvæsenet, altsaa ogsaa Kontorfolkene, skulde trække. Taleren vilde derfor foreslaa, at Udvalget selv ordnede Sagen saaledes, at alle Belysningsvæsenets Folk blev stillet lige. Enten skulde alle eller ingen trække Kontroluret.

Møller skulde, naar man ankede over, at det var rene Smaasager, Belysningsudvalget under dets ny Sammensætning kom med, erindre om, at der tidligere var blevet klaget over, at det forrige Udvalg slet intet kom med. Udvalget havde anset det for rigtigst at indanke den foreliggende Sag for Byraadet, men mente dette, at Udvalget selv skulde ordne den, ja saa kunde Udvalget vel ogsaa det. Som før bemærket var Anledningen til hele Sagen, at enkelte undlod at trække Uret, vel nok i Tro til at det gik nok, og saa havde Efterladelsen forplantet sig til flere. Derefter var det, at Ledelsen havde forelagt Sagen for Udvalget. Taleren indsaa ikke, hvorfor de maanedslønnede ikke ligesaa vel som de timelønnede skulde trække Uret, men paa dette Punkt syntes Hr. Simonsen at ville gøre Forskel. Skulde nogle trække og nogle ikke, skulde man dog synes, de maanedslønnede var nærmest til det, da de timelønnede jo mistede noget i Indtægt ved ikke at møde til rette Tid. At lade Kontorfolkene trække Kontroluret var der ingen Anledning til, da Kontorchefen sikkert passede paa, at de kom til den Tid, de skulde. Dersom Byraadet ikke vilde give Udvalget den ønskede Bemyndigelse, sagde det dermed, at Funktionærerne skulde have Magten, og dermed vilde Udvalgets Ansvar være bortfaldet. Som tidligere oplyst var hele Udvalget og ikke blot dets Flertal enig i denne Sag.

Simonsen forstod ikke Hr. Møller, naar denne udtalte, at Byraadet skulde afgøre Sagen paa en bestemt Maade, ellers vilde Udvalget ikke bryde sig noget om det mere; thi Udvalget maatte dog vel rette sig efter, hvad Byraadet mente. Taleren havde foreslaaet Sagen ordnet saaledes, at alle eller ingen skulde trække, men han kunde absolut ikke gaa med til, at Udvalget, hvis det fik den ønskede Bemyndigelse, skulde have Lov til uden videre at afskedige de paagældende Folk. Taleren indsaa ikke, hvorfor der skulde gøres nogen

Forskel mellem Maskinfolkene og Kontorfolkene. Naar alle Belysningsvæsenets Folk skulde trække Uret, vilde næppe nogen gøre Indvendinger derimod, heller ikke Maskinassisterne, men det var rimeligt, at disse følte sig brøstholdne ved at skuile trække Uret, naar Kontorfolkene ikke skulde. Det var vel meget rigtigt, at Kontorchefen kunde kontrollere, om Kontorfolkene kom rettidig, men paa Belysningsvæsenets andre Arbejdspladser var der jo ogsaa kontrollerende Folk. Hr. Møller var ikke kommet ind paa det af Taleren omtalte Forhold, at Vagtmandskabet i kontinuerlig Drift skulde blive ved Maskinen til Afløsningen kom, men Forholdet var jo dog det, at naar dette var Tilfældet, saa var der ikke Spor af Grund for hele Sagen, og saa var der heller ingen Grund for Udvalget til at skride ind, med mindre der indløb Klage over, at Afløsningen ikke kom i rette Tid.

Christensen skulde indrømme, at Sagen maaske var noget af et Magt- eller Etikettespørgsmaal. Fra Ledelsens Side var der blevet forlangt mere Orden med Kontrollen, men Taleren havde ikke villet være med til, at nogle skulde trække og andre ikke. Derimod havde han været med til at undtage Kontorfolkene, idet disse samledes indenfor 4 Vægge, hvor det let kunde ses, om de alle var mødt til Tiden, men skulde Kontorfolkene tages med, loddet sig velnokordne.

Det var meget rigtigt, at der ikke var nogen egentlig Grund til at lade Folk i kontinuerlig Drift trække Kontrolur, da denvagthavende ikke maatte gaa, inden Afløsningen kom, saa Spørgsmaalet paa dette Omraade altsaa løste sig selv, men hvis man i Almindelighed regnede med, at det var nødvendigt at faa Kontroluret trukket, synes der ikke at være nogen Grund til, at Maskinassisterne skulle danne en Undtagelse, idet der ogsaa fandtes timelønnede Folk i kontinuerlig Drift. Taleren indsaa i det hele taget ikke, hvorfor der skulde gøres Forskel paa maanedslønnede og timelønnede Folk, de første var jo dog for største Delen udgaaet af de sidstes Rækker. Kontroluret var blevet anskaffet, før Taleren var kommet i Udvalget, og det daværende Udvalg maatte vel have anset det for nødvendigt, men da man altsaa nu havde Uret, og Direktøren ikke mente, det kunde nedlægges, fandt Taleren det rigtigst, at alle skulde trække, idet han ikke vilde være med til at sige, at der ingen Kontrol skulde føres. Taleren kunde godt tænke sig, at Byraadet paalagde Udvalget selv at ordne Sagen saaledes, at enten alle, altsaa ogsaa Kontoirfolkene, skulde trække eller slet ingen. Forøvrigt arbejdede mange af Belysningsvæsenets Folk ude i Byen, og dem var det naturligvis umuligt at føre Kontrol med ved Hjælp af Uret.

Møller troede, det vilde være et meget usædvanligt Skridt, hvis man vilde paalægge

Kontorfolkene at trække Kontrolur. Kontorfolkene burde ikke stilles anderledes end andre Steder og Kontorchefen skulde nok paase, at de alle kom i rette Tid. For at faa Paabudet opfyldt maatte Udvalget have Bemyndigelse til at foretage de Skridt, der var nødvendige; thi hverken Byraad eller Udvalg var tjent med, at Funktionærerne ikke rettede sig efter et givet Paabud. Det var aldeles ikke givet, at der vilde ske nogen Opsigelse, men hvis de paagældende Folk vedblivende nægtede at gøre, hvad der med Ret og Rimelighed blev dem paabudt, indsaa Taleren ikke, hvad andet der var at gøre end at opsigse dem. Taleren vilde ikke gerne gaa med til at tage Ansvaret for at nedlægge Uret.

Simonsen forstod vedblivende ikke Hr. Møller; thi naar Kontorchefens Kontrol maatte være tilstrækkelig overfor Kontoristerne, maatte anden Kontrol end den, der laa i, at Vagtmanden ikke maatte gaa, før Afløsningen kom, anses for endnu mere unødvendig overfor Maskinassistenterne. Endnu havde man ikke faaet nogen egentlig Besked om, hvad Udvalget vilde have Bemyndigelse til at foretage, men hvis det var Meningen, hvad der syntes at skinne igennem, at smide samtlige Maskinassistenter paa Gaden, kunde Taleren dog tænke sig, at der ogsaa blandt Byraadets konservative Medlemmer var Folk, som ikke vilde være med til en saadan Masseudsmidning paa det Grundlag.

P. Jensen kunde ikke se særlig Anledning til at diskutere Sagen naar baade Udvalg og Ledelse var enig om, at Uret var nødvendigt, og at det maatte trækkes. Taleren kunde ikke vel tænke sig, at nogen ønskede at blive smidt paa Gaden for saa ubetydelig en Ting som at trække et Kontrolur. Det stillede Forlangende var ikke mere, end der blev forlangt i enhver større Fabrik.

Møller anbefalede atter, at Udvalget fik den ønskede Bemyndigelse Som før bemærket var det aldeles ikke givet, at der vilde ske nogen Opsigelse, idet det jo nok vilde hjælpe, at Udvalget kunde henvise til, hvad Byraadet havde bestemt, men skulde nogen derefter vedblivende nægte at trække, gad Taleren se, hvilket andet Middel end Opsigelse der var at bruge.

Jakob Jensen syntes, man var lovlig langt ude, naar saadanne indre administrative Spørgsmaal skulde drøftes i Byraadet. Hvis alle Udvalg saaledes kom til Byraadet med deres indre Spørgsmaal, vilde der ingen Ende blive paa Byraadsmøderne. Taleren kunde ikke indse, at Belysningsvæsenets Kontrolur kunde være til nogen synderlig Nytte, idet der var en ledende Mand for hver lille Gruppe Arbejdere, og disse ledende Mænd selvfølgelig maatte paase, at alt gik ordentligt til. Skulde der ske Sløseri, vilde Udvalget let forstaa at

ordne Sagen. I Virkeligheden var der jo heller intet sket; der var kun Uenighed om, hvorvidt kun nogle eller alle skulde trække Uret. Naar Udvalget nu mente, at der ikke kunde holdes Kontrol uden Uret, maatte Byraadet selvfølgelig ikke sætte sig derimod, men det maatte forlange, at det skulde gøres ens for alle. Kunde der føres Kontrol med de mange Folk, der arbejdede i Byen, og med Kontorfolkene uden Kontrolur, kunde der vel lige saa godt med dem, der blev tilbage. Men i ethvert Tilfælde maatte det gøres ens for alle, ogsaa Kontorfolkene. Skulde Arbejderne underkastes Kontrol, burde Udvalget dog tage lige saa meget Hensyn til dem som til en 16aarig Kontordreng, det kunde Arbejderne forlange, og andet havde de vel heller ikke forlangt. Taleren henstillede til Udvalget at gøre Kontrollen ens for alle Belysningsvæsenets Folk. Hjalp det ikke, kunde Udvalget komme til Byraadet.

Kjeld Sørensen forstod ikke, at Udvalget ikke selv havde kunnet ordne den Sag. Forholdene var ganske som i de store Fabrikker. Det var rigtigt, at Fabrikkernes Kontorfolk ikke trak Kontrolur, men de maanedslønnede gjorde det heller ikke. Skulde der forandres ved den nuværende Ordning, maatte Udvalget kunne forhandle med Funktionæerne gennem disses Tillidsmænd. Saaledes blev der gjort paa Fabrikkerne. Taleren tænkte, at Forholdet maatte blive ved at være, saaledes som det var, eller at alle maatte trække.

Mikael Johansen gjorde opmærksom paa, at det ikke var det nuværende Udvalg, der havde rejst Sagen eller anskaffet Uret. Det forbavsede Taleren meget, at nogle Arbejdere nægtede at trække Uret, naar deres Kammerater maatte gøre det. Det var givet, at der ikke kunde administreres, med mindre de Bestemmelser, som Udvalget gav til Ordenens Opretholdelse og Arbejdets Udførelse, blev overholdt. Det var det centrale i Sagen; noget helt andet var, hvis man mente at kunne undvære Uret; men havde man dette, maatte det selvfølgelig bruges.

Møller bemærkede til Hr. Kjeld Sørensen, at Udvalget netop havde forhandlet med 2 Repræsentanter for dem, der ikke ønskede at trække, og at det var blevet henstillet til dem at trække, for at de kunde være ligestillede med dem, som træk, og hvoriblandt der ogsaa var en Del maanedslønnede. Taleren kunde ikke tænke sig det heldigt at nedlægge Uret, i hvert Fald ikke før Ledelsen foreslog det.

Christensen kunde ikke slutte sig til Hr. Kjeld Sørensens Anskuelse. Fordi en Del af Arbejderne i den private Industri blev sat i en lavere Klasse, vilde Taleren ikke være med til at gøre det. Enten maatte alle trække eller slet ingen. Taleren ansaa det for noget uheldigt at afskaffe Uret, naar Ledelsen ønskede det bibeholdt, fordi man derved vilde tage en Del

af Ansvaret bort fra Ledelsen.

Jakob Jensen oplyste, at der aldrig i Byraadet var blevet vedtaget noget Forslag om at anskaffe Kontroluret. Dette maatte altsaa være blevet anskaffet af Udvalget selv. Taleren foreslog at ende Sagen med at bestemme, at alle Belysningsvæsenets Folk skulde trække Uret.

Møller kunde ikke akceptere Hr. Jakob Jensens Forslag, da han ikke kunde tænke sig, at man vilde forlange, at Direktøren og Kontorchefen skulde trække Uret, og da han ansaa det for overflødigt at forlange, at Kontorfolkene skulde trække.

Simonsen tvivlede vedblivende om, at Uret var til nogen Nytte, og maatte vedblivende forlange, at alle skulde stilles ens. Der var ingen Mening i at sætte en Del Medborgere ned i 2. Klasse.

Jakob Jensen var noget forbavset over Hr. Møllers sidste Udtalelse, da det dog maatte formodes, at Hr. Møller maatte være vidende om, at Direktøren og enkelte andre ikke havde bestemt Mødepligt. De Funktionærer, der ikke havde bestemt Mødepligt, kunde der fornuftigvis ikke være Tale om at forlange til at trække.

Møller vilde finde det meget uklogt at forlange Kontorfolkené til at trække, idet de ofte arbejdede baade en halv og en hel Time over Tiden uden Ekstrabetating.

Formanden bemærkede, idet han stillede den af Udvalget ønskede Bemyndigelse til Afstemning, at Udvalget i Forvejen havde den Bemyndigelse, det nu udbad sig.

Det vedtoges at bemyndige Udvalget til at gennemføre Paabud om Kontrolurets Trækning i det Omfang, Udvalget finder rigtigt, og træffe de dertil fornødne Foranstaltninger.